

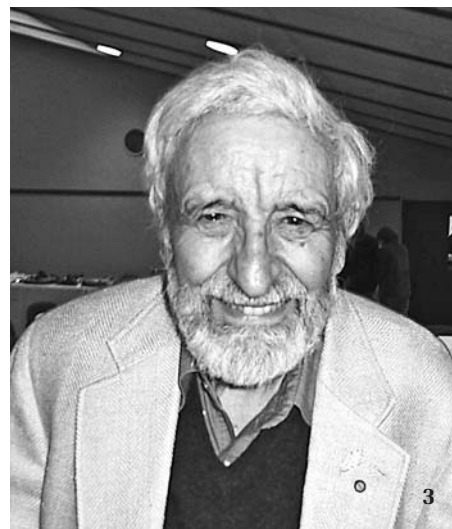
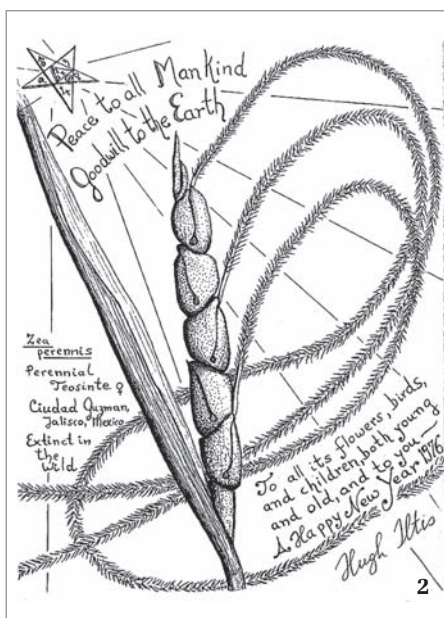
Hugh Iltis – legendární botanik, ochránce přírody a ekologický aktivista

Celým jménem Hugh Hellmut Iltis se narodil v Brně 7. dubna 1925 do rodiny zásadního Mendelova životopisce Hugo Iltise. Druhorozený syn Huga a Anni Iltisových projevoval už od dětství vztah k přírodě. Jeho otec se totiž profiloval jako významný levicový aktivista vystupující proti nacistické eugenice. Hugh tak prožil nacistickou hrozbu, když rodina Iltisových opustila Československo tři týdny před německou invazí v r. 1939. Museli cestovat vlakem do Anglie a ve Stuttgartu byli kontrolováni jednotkami SS. Pro záchranu Hughova matka předstírala, že je manželkou francouzského diplomata a mladý Hugh s bratrem předstírali spánek. Jen díky podpoře Alberta Einsteina pak rodina mohla odjet do USA, kde našla nový domov ve státě Virginia. Po roce na univerzitě v Tennessee vstoupil Hugh do americké armády. Válečná léta (1944–45) a poválečný rok 1946 strávil v Evropě, kde působil např. i jako vyšetřovatel německých důstojníků a později jako zpravodajský důstojník. Aktivně se podílel na přípravě dokumentů pro norimberské procesy s nacisty. Po návratu do USA získal titul bakalář na univerzitě v Tennessee a doktorský titul z botaniky na univerzitě ve Washingtonu, D.C., a v botanické zahradě Missouri v St. Louis. Po třech letech výuky na univerzitě v Arkansasu prožil téměř 40 let (1955–93) jako profesor botaniky a ředitel herbáře na univerzitě Wisconsin-Madison. Spravoval herbář, kde byl umístěn více než jeden milion rostlinných vzorků. Jeho výzkum se zaměřil na skupinu *Capparidaceae* (nyní čeleď kaparovitých – *Capparaceae*) a na rod kukuřice (*Zea*, viz jeho novoročenka na obr. 2). Vedl také četné expedice do mnoha částí světa, aby vyhledával nové druhy rostlin.

Jako univerzitní pedagog vyučoval studenty s nadšením a zájmem. Vzdělával je o důležitosti integrace taxonomie, biogeografie, ekologie a evoluce. Vedl 36 studentů magisterského studia, z nichž mnozí pak prováděli významný výzkum a uskutecnili akademickou kariéru v botanice.

Díky vědecké spolupráci s akademiky v mexické Guadalajaře zorganizoval na mateřské univerzitě Wisconsin-Madison rozsáhlou sbírku knih na podporu mexických kolegů. V pozdějších letech věnoval literaturu především do knihoven univerzity Wisconsin-Madison.

Hugh Iltis napsal desítky vědeckých prací a kapitol knih, environmentální spisy a Atlas of the Wisconsin Prairie a Savanna

1 Hugh Hellmut Iltis v r. 1949 v kanoi na řece Río Frio. Kostarika

2 Novoročenka pro r. 1976 vlastnoručně vyrobená H. Iltisem se znázorněním plané kukuřice nazývané teosinte

3 Při oslavě 85. narozenin.

Snímky z archivu rodiny H. Iltise

Flora (2000) se spoluautorem Tedem Cochranem. Z 13 známých druhů divokých rajčat na světě objevil dva – *Lycopersicon chmielewskii* (nyní *Solanum chmielewskii*) a *L. parviflorum* (nyní *S. neorickii*), a to během expedice do Peru v letech 1962 a 1963.

Vystupoval silně proti bezduché spotřebě hmotného majetku, bezohlednému ničení biologické rozmanitosti a neudržitelnému nárůstu lidské populace, což považoval za hlavní příčinu naší ekologické krize. Byl zastáncem práva ženy na potrat. Jeho snahy o zachování přírody pak byly úspěšné ve Wisconsinu, na Havaji a v Mexiku. V r. 1967 podněcoval formulaci zákona o přírodních oblastech Havaje, který byl přijat v r. 1970, a k příležitosti 20. výročí (1990) obdržel vyznamenání za „vynikající službu havajskému prostředí“. V r. 1968 byl členem malé skupiny, jejíž aktivity vedly k zákazu používání toxického insekticidu DDT ve Wisconsinu, a v konečném důsledku i k jeho národnímu zákazu.

Hugh Iltis prožil většinu svého života v USA, přesto měl ke své rodné zemi vřelý vztah. Při působení v Armádě Spojených států se mu podařilo v létě r. 1945 přicestovat do Brna a navštívit rodinnou vilu. Tou dobou zde již však bydlela cizí rodina. V průběhu života pak neměl šanci se do vlasti uzavřené železnou oponou dostat. Rodinnou historii a informace o Československu tak předal alespoň svým synům, kteří využili svobody cestování a Českou republiku a Brno navštívili.

Cílem a životním krédem ve všech aspektech kariéry bylo povzbuzovat jednotlivce a zároveň konfrontovat společnost s tvrdou realitou, co je třeba udělat pro zachování kvality přírodního prostředí a pro přežití člověka, včetně vědeckého bádání. Hugh Iltis zemřel 19. prosince 2016 v USA. Jeho odchodem jsme přišli o skvělého člověka, ale zároveň jeho život a práce přinesla nový pohled na naši odpovědnost k přírodě. Děkujeme.

